

EVOLUȚIILE ȘI PERSPECTIVELE DE DEZVOLTARE A SECTORULUI DE CREDITARE NEBANCARĂ DIN REPUBLICA MOLDOVA, ÎN CONTEXTUL NOII REGLEMENTĂRII

Andrei TIMUȘ

Scientific researcher, drd.

National Institute for

Economic Research

andrei.timush@gmail.com

Nicolae POPA

Scientific researcher

National Institute for

Economic Research

popa-nicolae@rambler.ru

Abstract

The microfinance sector is an important financial resources provider, and more than this, for some individuals, small entrepreneurs, individual entrepreneurs is the only possibility to obtain money for development. In recent years the microfinance sector in the Republic of Moldova is in continuously developing and shows stable growth. Recent research in the field highlights the importance and potential of the sector, as well as a number of shortcomings that have negative implications for final consumers and operating institutions. Thus, in order to ensure a sustainable development, to reduce the systemic risk and to protect the consumers of services, the national supervisory authorities have continuously improved the regulatory framework. The last significant changes in the legislation were made in October 2018. This study reflects the main legal interventions operated by national supervisory authorities and, respectively, the results of the activity of non-bank credit organizations and savings and loan associations until after the legislative changes.

Key words: *microfinance, loan, credit, microcredit, banks, stability, regulation, etc.*

JEL Classification: *G21, G23*

Introducere

Sectorul de microfinanțarea este un furnizor important de servicii financiare pentru economia Republicii Moldova și o bună alternativă a creditării bancare. Aceasta este și o unică posibilitate de a obține mijloacele necesare în cazul unor persoane fizice, mici întreprinzători, întreprinzători individuali și alți care nu îndeplinesc condițiile minime necesare pentru solicitarea altor surse de finanțare. Sectorul de microfinanțare este unul în dezvoltare, care atestă o creștere constantă a afacerii de microcreditare, în ultimii ani. În același timp, pentru a proteja consumatorii, pentru asigurarea unei dezvoltări durabile și a reduce riscul sistemic pe parcurs autoritățile de supraveghere au perfecționat cadrul de normativ care reglementează sectorul. Ultimile modificări semnificative în normele legislative au fost efectuate în octombrie 2018. Lucrarea în acest fel conturează care au fost principalele schimbări legislative și cum a reacționat sectorul de microfinanțare la aceste intervenții.

Literature review

La elaborarea lucrării au fost studiate modelele de organizare a sectorului de microfinanțare în alte țări prezentate, inclusiv de către *Zahkin A.A. (2013)* și de către *Manta O. (2017)* pentru România. Strategiile de dezvoltare a sectorului în Republica Moldova le găsim în lucrările *Doga-Mîrzac M. (2010)* și *Popa V. (2018)*. La elaborarea acestui articol au fost studiate *documentele Comisiei Europene* care se referă la organizarea și reglementarea sectorului de microcreditare, inclusiv *Codul european de buna conduita pentru acordarea de microcredite, cadrul normativ care reglementează sectorul de microfinanțare din Republica Moldova, datele statistice* privind activitatea Organizațiilor de creditare nebancară și Asociațiilor de economii și împrumut, disponibile în baza de date a Comisiei Naționale a Peșei Financiare a Republicii Moldova.

1. Nivelul de reglementare a sectorului de creditare nebancară

Sistemul de microfinanțare din Republica Moldova, în ansamblu, cuprinde două sectoare (subsectoare): *asociațiile de economii și împrumut*¹

¹ la 31.12.2019 la CNPF au raportat un număr de 234 de organizații

(AEÎ) cu asociațiile centrale și organizațiile de creditare nebanca² (OCN). Astfel, organizațiile de creditare nebanca sunt supravegheate și reglementate de către organul de stat Comisia Națională a Pieței Financiare (CNPF). Deci, CNPF este „autoritate publică autonomă, responsabilă față de Parlament, care autorizează și reglementează activitatea participanților pe piața financiară nebanca, precum și supraveghează respectarea legislației de către ei. Comisia Națională a Pieței Financiare este independentă în exercitarea funcțiilor sale.”³

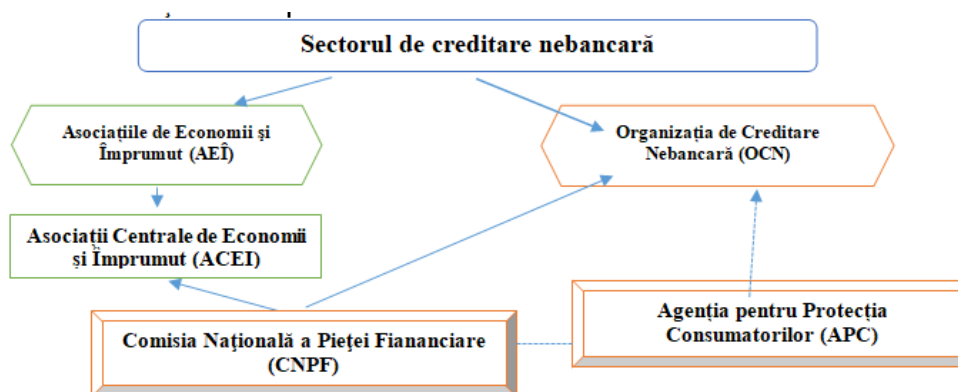

Figura 1.1. Structura sectorului nebanca din Republica Moldova

Sursa: Elaborată de autorii în baza sursei [3]

După intrarea în vigoare a noii *Legi privind organizațiile de creditare nebanca* (nr.1/2018), au fost lansate și schimbări structurale în cadrul acestui sector care a determinat consolidarea participanților pe piața de microfinanțare.

Noua lege prevede instituirea unui cadru de reglementare și supraveghere comun pentru entitățile care desfășoară activități de creditare nebanca și are ca scop asigurarea dezvoltării durabile a sectorului creditului nebanca, prin reducerea riscurilor sistemice și protejarea drepturilor consumatorilor de servicii. Astfel, începând cu 1 octombrie 2018, în urma punerii în aplicare a dispozițiilor noului cadru regulatoriu, entitățile care intră sub incidența acestuia au trecut prin procedura de (re)înregistrare pentru a fi

² la 31.12.2019 la CNPF au raportat un număr de 160 de organizații

³ <https://www.cnpf.md/ro/misiune-6410.html>

incluse în *Registrul organizațiilor de creditare nebancaară autorizate*. Pe parcursul procedurii date, CNPF a identificat fondatorii, acționarii/asociații, inclusiv beneficiarii efectivi, sporind managementul corporativ al organizațiilor, un factor pozitiv produs în cadrul acestui sector. În același timp, CNPF a luat act de numirea în funcție a administratorilor OCN, inclusiv: membrii organului executiv, membrii consiliului, conducătorii sucursalelor. Astfel, principalele prevederi noi de bază ale legii se axează pe [1, p.7-12]:

- definirea clară și explicită a activității organizațiilor de creditare nebancaară;
- asigurarea condițiilor de apărare a drepturilor și a intereselor legitime ale creditorilor, donatorilor, clienților, precum și ale fondatorilor, asociațiilor și acționarilor organizațiilor de creditare nebancaară;
- stabilirea expresă a activităților permise și interzise spre desfășurare de către aceste organizații;
- introducerea cerințelor aferente exigențelor față de administratorii și fondatorii organizațiilor de creditare nebancaară;
- stabilirea procedurii de eliberare a avizului prealabil înregistrării de stat, inclusiv documentele necesare a fi prezentate către CNPF la constituirea organizației de creditare nebancaară, obligativitatea înregistrării în Registrul organizațiilor de creditare nebancaară ținut de către CNPF, precum și temeurile de suspendare și radiere din registrul respectiv;
- introducerea cerinței de autorizare și stabilirea cerinței privind mărimea minimă admisibilă a capitalului propriu de 5% din valoarea activelor;
- efectuarea obligatorie a auditului în cazul în care valoarea de bilanț a activelor depășește 50 milioane de lei la sfârșitul perioadei de gestiune;
- introducerea unei mărimi minime a capitalului social (capitalul social minim al organizației se stabilește în mărime de 300 000 lei, care trebuie depus integral de către fondatorii săi în formă bănească, quantumul stabilit urmează a fi suplinit până la 01.01.2021);
- stabilirea anumitor cerințe prudențiale, precum: limitări la acordarea împrumuturilor, obligativitatea constituirii și clasificării provizioanelor pentru pierderi din împrumuturi etc.;

- introducerea prevederilor privind spălarea banilor și finanțarea terorismului.

Principala deosebire dintre organizațiile de creditare nebancaire și asociațiile de economii și împrumut constă în faptul că OCN sunt categorii de entități care desfășoară activități de creditare cu titlu profesional și nu atrag depozite sau alte fonduri rambursabile de la public (membri).

Activitatea instituțiilor nebancaire este complementară celei a instituțiilor bancare, totuși nivelul de reglementare (prudențială) la care sunt expuse entitățile din sectorul financiar corelează cu gradul de risc pentru stabilitatea macrofinanciară. Astfel, băncile comerciale și asociațiile de economii și împrumut pot să atragă depozite și să investească la discreție proprie unde statul asigură protecție deponenților, ceea ce nu întâlnim la OCN dar avem o situație inversă. Organizațiile de creditare nebancaire finanțează activitatea sa din contul fondatorilor, pe riscul OCN, iar fondurile rambursabile sunt atrase de la participanții profesioniști pe piața financiară, unde statul nu asigură protecția creditorilor astfel sunt predispuse la risc.

Totuși, OCN sunt reglementate și monitorizate, ca și băncile comerciale, prin aceleași standarde de examinare a clientului pentru acordarea creditului. Legislația privind protecția consumatorului și legislația privind gajul se referă, în mod egal, atât la bănci, cât și la organizațiile de creditare nebancaire. De asemenea, conform legislației privind combaterea spălării banilor, la fel ca și băncile, instituțiile sunt obligate să raporteze tranzacțiile suspecte și cele cu numerar care depășesc anumite limite. Pentru evaluarea calității portofoliului, formarea provizioanelor, clasificarea împrumuturilor, organizațiile de creditare nebancaire respectă standardele bancare.

2. Diagnosticarea sectorului nebancaire în perioada 2018-2019

Cum s-a modificat structura sectorului în urma modificărilor putem vedea după datele din tabelul 1. care include unii indicatori generali a sectorului de microfinanțare. În primul rând se evidențiază o consolidare generală a sectorului care a dus la reducerea numărului de organizații, în schimb au crescut alți indicatori rezultați:

- valoarea activelor totale pentru ambele subsectoare;
- împrumuturi luate, în special pentru sectorul de creditare nebancaire;
- volumul de credite acordate;

- în anul 2019 a crescut numărul beneficiarilor în cazul OCN și s-a redus ușor numărul beneficiarilor în cazul AEÎ.

Tabelul 1. Indicatori agregați a sectorului de microfinanțare din Republica Moldova în 2018-2019

Indicatori	2018	2019	2018	2019
	OCN		AEÎ	
Numărul de organizații care au prezentat rapoarte (un.)	176	160	268	234 ⁴
Capitalul propriu (mil. lei)	2519,61	3429,22	283,27	330,81
Total active (mil. lei)	7819,29	10737,09	933,77	1067,49
Credite bancare și împrumuturi primite (mil. lei)	4574,22	6147,29	115,86	115,64
Împrumuturi acordate (mil. lei)	6682,29	9355,15	810,49	939,08
Beneficiari, per.	454 088	644 839	42 408	40 650

Sursa: elaborat în baza datelor trimestriale/anuale a CNPF

<https://www.cnpf.md/ro/organizatii-de-creditare-nebancara-6456.html> și

<https://www.cnpf.md/ro/asociatii-de-economii-si-imprumut-6457.html> accesat 25.04.2020

Din cele 234 de asociații de economii și împrumut, în anul 2019, au obținut licență de categoria B 64 asociații și licență de categoria A 170.

În Registrul organizațiilor de creditare nebancaară autorizate sunt înregistrate 166⁵ de organizații de creditare nebancaară, cărora li se atribuie dreptul de a desfășura activități de creditare nebancaară în scopuri profesionale. Conform rapoartelor prezentate pentru anul 2019, organizațiile de creditare nebancaară autorizate și reglementate de CNPF au respectat și îndeplinit cerințele privind mărimea minimă a capitalului social, care de la 01.04.2019 urma a fi de cel puțin 100 000 lei, precum și menținerea

⁴ în analiza au fost luate doar asociațiile și organizațiile care au prezentat rapoarte

⁵ 6 OCN nu au prezentat rapoarte, nu au fost incluse în datele tabelului

capitalului propriu în raport cu valoarea activelor la orice dată în mărime de cel puțin 5% (12 OCN nu s-au încadrat în respectivul indicator prudential).

Din cele prezentate se observă că OCN în a.2019 au înregistrat un avânt în activitatea de microcreditare, în comparație cu AEÎ, care în această perioadă înregistrează rezultate mai modeste.

Organizațiile de creditare nebancară. Potrivit rapoartelor prezentate de OCN, în anul 2019 au beneficiat de împrumuturi de la cele 166 organizații active un număr de 644 839 de persoane. Numărul persoanelor care s-au adresat la OCN cu solicitarea de împrumuturi și leasing financiar a fost în creștere cu 210,8 mii persoane sau 46,41% (vezi tabelul 2) comparativ cu anul 2018. Sporirea numărului de beneficiar a determinat și creșterea sumei de împrumuturi acordate sub formă de credite și leasing financiar de la 6 682,29 (în a.2018) la 9 355,15 mil. lei (în a.2019), sau cu 40%.

Creșterea numărului de beneficiari și a sumelor împrumutate este determinată de accesul mai rapid și simplu, în comaparație cu băncile, la creditarea prin intermediul OCN, chiar dacă rata dobânzii pentru credite este mai ridicată. La fel, creștea s-a produs și din contul majorării numărului de persoane care au solicitat leasing financiar în a.2019.

Tabelul 2. Indicatorii generali privind activitatea OCN

Indicatori	2018	2019	variație (+/-) 2019 față de 2018	variație 2019/2018 (%)
Numărul de organizații (unități) care au prezentat rapoarte	176	160	-16	90,91
Împrumuturi acordate, inclusiv Leasing financiar (mil. lei)	6 682,29	9 355,15	2 672,86	140,00
Numărul beneficiarilor, nr.	454 088	664 839	210 751	146,41

Sursa: elaborat în baza datelor trimestriale/anuale a CNPF. Indicatorii de bază privind activitatea OCN (2018 , 2019) <https://www.cnpf.md/ro/organizatii-de-creditare-nebancara-6456.html> /20.05.2020/

După cum am menționat, modificările în actele normative parvenite în a.2018 a consolidat piața de microcreditare. La finele a. 2019 organizațiile de creditare nebanară aveau constituit capital propriu în valoare totală de 3 429,22 mil.lei, în creștere cu aproximativ 36,1% față de sfârșitul trimestrului IV 2018 (2519,61 mil.lei).

Din datele tabelului 3. se observă că suma totală a capitalului propriu a crescut treptat pe parcursul anului 2019. Acesta a condiționat și creșterea sumei activelor totale a OCN de la 7819,29 la finele anului 2018 până la 10373,09 la finele a.2019, sau cu 37,3%. Creștea acestor două componente a mărit respectiv și capacitatea de finanțare a OCN-urilor.

Tabelul 3. Activele organizațiilor de creditare nebanară, pe trimestre

Indicatori	Trim. IV 2018	Trim. I 2019	Trim. II 2019	Trim. III 2019	Trim. IV 2019	variație 2019/2018 (%)
Total active (mil. lei)	7819,29	9046,35	9858,02	10334,44	10737,09	137,32
Capitalul propriu (mil. lei)	2519,61	2883,79	2978,69	3346,97	3429,22	136,10
Credite bancare și împrumuturi primite (mil. lei)	4574,218	5206,92	5894,3	5913,17	6147,286	134,39

Sursa: elaborat în baza datelor trimestriale/anuale a CNPF. Indicatorii de bază privind activitatea OCN <https://www.cnpf.md/ro/organizatii-de-creditare-nebanara-6456.html> /21.05.2020/

În structura surselor de finanțare a OCN ponderea cea mai mare revine creditelor bancare și împrumuturilor primite, după cum este reflectat în diagrama de mai jos (1.)

La 30 septembrie 2019, ponderea cea mai mare în structura activelor OCN era deținută de împrumuturi acordate și creanțe privind dobânzile aferente diminuate cu valoarea provizionului (8360,42 mil. lei), care constituie 73,28% din totalul activelor OCN (vezi tabelul 4).

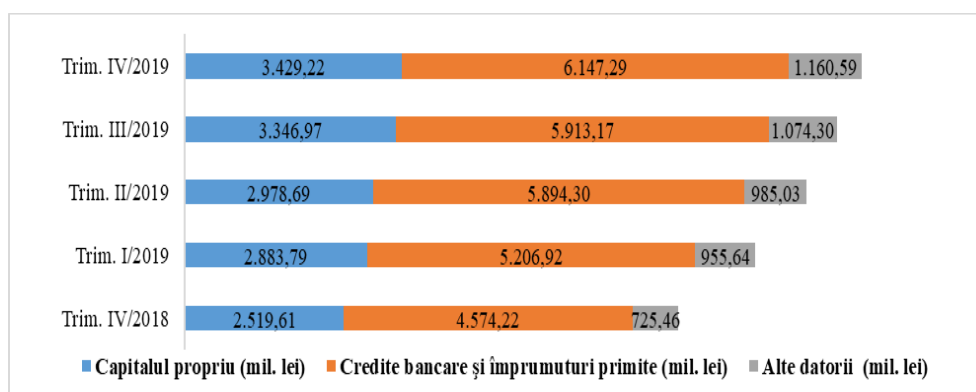

Figura 1. Structura surselor de finanțare a organizațiilor de creditare nebancaară

Sursa: elaborat în baza datelor trimestriale/anuale a CNPF. Indicatorii de bază privind activitatea OCN <https://www.cnpf.md/ro/organizatii-de-creditare-nebancara-6456.html> /21.05.2020/

Tabelul 4. Structura activelor OCN (mil. lei)

Indicatori	Trim. I	Trim. II	Trim. III	Trim. III față de trim. II (% / p.p.)
Active nefinanciare	515,42	594,09	687,97	115,81
Mijloace bănești în numerar și conturi bancare	581,03	572,66	557,84	97,42
Împrumuturi acordate și creanțe privind dobânzile aferente diminuate cu valoarea provizionului	7 127,79	7 935,31	8 360,42	105,36
Valori mobiliare de stat	3,35	12,71	2,06	16,21
Alte active	726,55	713,16	691,21	96,93
Acțiuni și alte cote în capital	92,21	30,09	35,64	118,45
Alte datorii	955,63	985,04	1 074,29	109,06

Sursa: CNPF, Raport de stabilitate financiară trimestrul III 2019 https://www.cnpf.md/ro/cadrul-normativ-privind-stabilitatea-financiara-6430_92854.html p.7

Celelalte instrumente au înregistrat următoarele ponderi: active nefinanciare - 6,03%; mijloace bănești în numerar și conturi bancare - 4,89%, alte datorii - 9,42%, alte active - 6,06%, și, respectiv, valori mobiliare de stat cu acțiuni și alte cote în capital - 0,33%.

Gradul de îndatorare a OCN a constituit 57,25%, înregistrând o descreștere cu 1,25 puncte procentuale față de situația anului 2018 (vezi tabelul 5).

Tabelul 5. Indicatorii de performanță a OCN

Indicatori	Trim. IV 2018	Trim. I 2019	Trim. II 2019	Trim. III 2019	Trim. IV 2019	Variație 2019/2018 (% p.p.)
Gradul de îndatorare (%) (Total datorii în raport cu Total active)	58,50%	68,12%	69,78%	67,62%	57,25%	-1,25
Ponderea împrumuturilor acordate diminuate cu valoarea provizioanelor în total activ (%)	91,88%	78,79%	80,50%	80,90%	79,48%	-12,40
Profit/pierdere (mil. lei)	689,30	201,27	413,68	801,43	998,63	144,9%
ROA (rentabilitatea activelor, %)	8,82%	2,24%	4,20%	7,75%	9,30%	0,49
ROE (rentabilitatea capitalului, %)	27,36%	7,01%	13,89%	23,94%	29,12%	1,76

Sursa: elaborat în baza datelor trimestriale/anuale a CNPF. Indicatorii de bază privind activitatea OCN <https://www.cnpf.md/ro/organizatii-de-creditare-nebancara-6456.html> /21.05.2020/

Alți indicatori la fel au înregistrat o ușoară creștere în a.2019 și anume:

- a crescut cu 0,49 p.p. rentabilitatea activelor (ROA) de la 8,8% la 9,3%;
- ROE la fel sporește cu 1,76 p.p., respectiv de la 27,4% în a.2018 la 29,1% în a.2019;
- profitul OCN a crescut în a.2019 cu 44,9% sau 309,3 mil.lei.

Din cele 160 de OCN care au raportat la finele anului 2019, doar 30 organizații au înregistrat pierderi în a.2019 (în a.2018 numărul OCN cu pierderi declarate a fost de 50).

Indicatorul de concentrare a sectorului calculat după IHH⁶ în anul 2019 este de 683 p. ce indică o concentrare moderată și concurență echilibrată a companiilor. Comparativ cu a.2018 (IHH este de 629) gradul de concentrare s-a ridicat din contul consolidării pozițiilor pe piața a primelor 5 organizații.

În topul celor mai mari organizații de creditare nebanară sunt:

- ✓ MICROINVEST SRL, valoarea activelor totale la finele anului 2019 fiind de 2050,8 mil. lei;
- ✓ EASY CREDIT SRL cu 953,27 mil. lei,
- ✓ IUTE CREDIT SRL - 844,0 mil. lei,
- ✓ BT LEASING MD SRL – 538,52 și
- ✓ ÎCS EXPRESS LEASING & MICROCREDIT SRL - 526,69 mil. lei.

Cele 5 organizații au deținut în a.2019 o cotă de piață de 45,8% după valoarea sumativă a activelor, fiind în ușoară creștere, de 0,8 p.p. față de a.2018 (45,0%) (vezi figura 2.)

Organizațiile menționate au acordat în a.2019 împrumuturi în sumă de 4581,2 mil. lei sau circa 49% din totalul împrumuturilor oferite de OCN în anul de referință, menționăm că față de a.2018 aceasta sumă a crescut cu 42% (de la 3222,7 mil. în a.2018).

Dintre cele 5 OCN, BT LEASING MD SRL oferă doar servicii de leasing financiar, celelalte 4 oferă împrumuturi.

În a. 2019, dar și a.2018, cele 5 OCN au încheiat activitatea cu profit, suma profitului primelor 5 organizații fiind de 510,1 mil. lei și 408,02 mil lei respectiv. Menționăm că cele mai mari profituri în a. 2019 au fost declarate de următoarele organizații:

- EASY CREDIT SRL, a obținut un profit de 199,5 mil. lei sau 20% din total sector;
- SEBO CREDIT SRL - 152,3 mil/lei sau 15,2% din total;
- MICROINVEST SRL – 135,6 mil. lei sau 13,6%
- IUTE CREDIT SRL – 97,9 mil. lei sau 9,8%;
- ÎCS EXPRESS LEASING & MICROCREDIT SRL – 49,8 mil. lei sau 5,0%

⁶ Indicele Herfindahl-Hirschmann (IHH). IHH, care se calculează pe baza cotelor de piață ale tuturor organizațiilor/întreprinderilor de pe piață

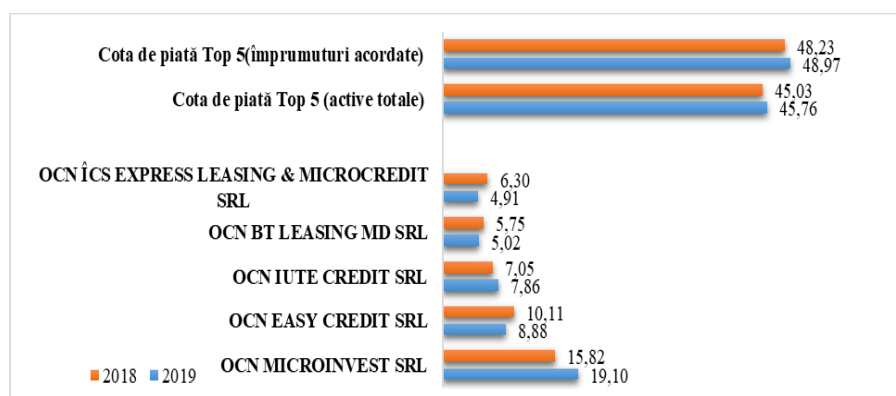

Figura 2. Cotele de piață deținute de Top 5 companii, 2019-2018, %

Sursa: calculate în baza datelor trimestriale/anuale a CNPF. Indicatorii de bază privind activitatea OCN. <https://www.cnpf.md/ro/organizatii-de-creditare-nebancara-6456.html/20.05.2020/>

Din cele prezentate în analiză de evidențiază că organizațiile de creditare nebanară au activat cu succes în ultimii doi ani. Modificările legislative nu au fost o constrângere pentru acest sector, da chiar, remarcându-se în anul 2019 un o creștere mai accelerată a activității și o încredere mai mare a consumatorilor față de OCN.

3. Diagnosticarea activității asociațiilor de economii și împrumut

Comisia Națională a Pieței Financiare a Republicii Moldova informează că la finele anului 2019 au fost înregistrare 240 asociații cu licență de categoria A și B, din care au prezentat rapoarte doar 234. Numărul de AEI s-a redus, ca urmare a retragerii și suspendării licențelor.

În anul de referință, valoarea medie a unui împrumut ce revine unui membru beneficiar de împrumut a fost de 23 102 lei comparativ cu anul 2018 această valoare s-a majorat cu 21% (de la 19 112 lei). Concomitent, valoarea medie a economiilor atrase sub formă de depuneri ce revine unui membru depunător s-a majorat în perioada de analiză de la 70 013 lei (2018) la 77 699 lei (2019) sau cu 11%.

În continuare (tabelul 6) prezentăm principalii indicatori de activitate și performanță a asociațiilor de economii și împrumut.

Tabelul 6. Indicatorii generali privind activitatea asociațiilor de economii și împrumut

Indicatori	2018	2019	Variația 2019/2018 (%, p.p.)
Total active, lei	933 769 278	1 067 488 241	14,32%
Capital propriu, lei	283 271 417	330 812 944	16,78%
Împrumuturi acordate,	810 486 645	939 082 719	15,87%
Depuneri de economii, lei	514 458 041	598 436 578	16,32%
Credite bancare și împrumuturi primite, lei	115 855 219	115 638 826	-0,19%
Profit/pierdere, lei	36 155 667	48 688 185	34,66%
CR-5	32,76	33,42	0,66 p.
IHH (gradul de concentrare)	375	378	3p.
ROA (rentabilitatea activelor), %	3,87%	4,56%	0,69 p.p.
ROE (rentabilitatea capitalului), %	12,76%	14,72%	1,95 p.p.

Sursa: calculate în baza detelor CNPF, Raportul consolidat privind activitatea AEI, categoria A și B, <https://www.cnpf.md/ro/asociatii-de-economii-si-imprumut-6457.html> /accesat 23.04.2020/

Din motiv că numărul asociațiilor este foarte mare, gradul de concentrare a sectorului este redus, indicatorul IHH constituie 378 în a.2019 iar cota de piață a primelor 5 organizații este de 33,45. Acesta este un indiciu că în cadrul sectorului nu sunt presiuni concurențiale, bariere de intrare nu sunt artificiale și dau posibilitatea de a activa liber organizațiilor. În topul asociațiilor care dețin în a.2019 cele mai mari cote de piață sunt: AEÎ Microîmprumut (14,26%); AEÎ Botna (6,91%); AEÎ Hrușova (4,53%); AEÎ Făguraș - Vadul lui Isac (4,35%) și AEÎ Elizomon (3,37%). Aceste asociații și-au păstrat poziția, fiind în top și în anul 2018.

Capitalul propriu a organizațiilor, în a. 2019, a crescut cu 16,8%, la fel ca și valoarea depunerilor de economii, care sa-u majorat cu 16,3%. Acesta a influențat capacitatea de creditare a asociațiilor chiar dacă valoarea creditelor și împrumuturilor acordate s-a redus ușor (cu 0,2%). Ca urmare ASE au acordat în a.2019 mai multe credite (cu 128,6 mii lei mai mult sau 15,9%), după cum am menționat în anul de referință valoarea medie a creditului a constituit 23 102 lei.

Conform situației la finele a. 2019 de către AEÎ au fost acordate împrumuturi în sumă de 939,1 mil.lei dintre care 911,2 (sau 97%) persoanelor fizice și 279,1 mil.lei (3%) persoanelor juridice. Din toată suma împrumuturilor acordate 54,3% sunt împrumuturi acordate pe termen scurt (511,1 mil.lei) iar 45,7% (428,9 mil.lei) pe termen lung (figura 3).

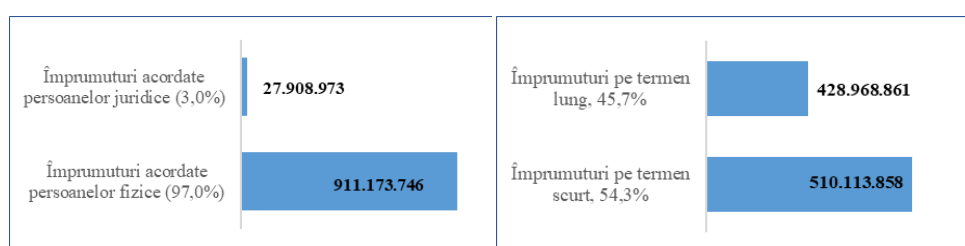

Figura 3. Structura portofoliului de credite ale ACÎ, 2019

Sursa: CNPF, Raportul consolidat privind activitatea AEÎ, anexa 5.2 și 5.6.

În structura portofoliului de împrumuturi consolidat al asociațiilor, 93% revin împrumuturilor standarde - pentru care se respectă condițiile contractuale (vezi tabelul 7.)

Tabelul 7. Structura portofoliului de împrumuturi acordate de către AEÎ în a.2019

Categoria împrumutului	Total	cota	acordate de cat.B	acordate de cat.A
Standard	873 360 608	93,0%	750 329 073	123 031 535
Supravegheat	16 091 389	1,7%	14 240 449	1 850 940
Substandard	8 964 088	1,0%	8 693 223	270 865
Dubios	8 342 638	0,9%	7 814 644	527 994
Compromis	32 323 996	3,4%	30 987 794	1 336 202
Total	939 082 719	100%	812 065 183	127 017 536

Sursa: calculate în baza detelor CNPF, Raportul consolidat privind activitatea AEI, categoria A și B, <https://www.cnpf.md/ro/asociatii-de-economii-si-imprumut-6457.html> /accesat 23.04.2020/

În portofoliul împrumuturilor acordate de AEÎ, după destinație, cea mai mare pondere o deține împrumuturile pentru consum. Acestea au

însumat, în a.2019, 336,32 mil.lei sau 35,8% din total portofliu (vezi figura 4).

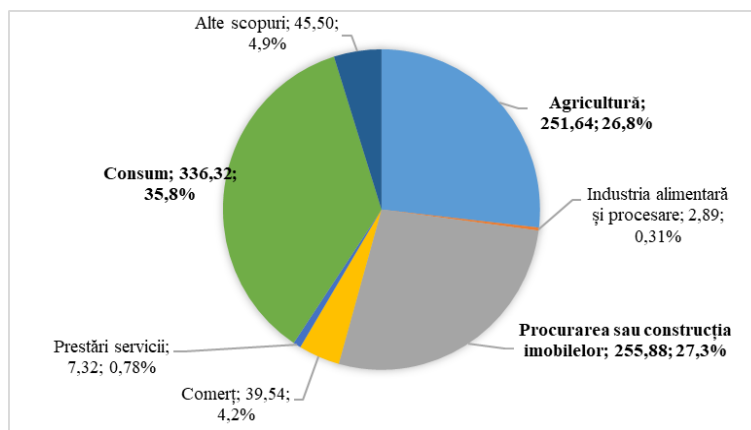

Figura 4. Portofoliul împrumuturilor acordate de ASÎ după destinație, 2019

Sursa: calculate în baza datelor trimestriale/anuale a CNPF. Indicatorii de bază privind activitatea OCN. <https://www.cnpf.md/ro/organizatii-de-creditare-nebancara-6456.html/20.05.2020/>

Urmează consumul, împrumuturile luate pentru procurarea sau construcția imobilelor -27,3% sau 255,9 mil.lei și agricultură cu valoarea de 251,6 mil.lei sau 26,8%.

Conform situației la finele anului 2019, volumul consolidat al activelor asociațiilor a constituit 1 067, 5 mil. lei, majorându-se cu 14,7% față de anul 2018 (vezi figura 5).

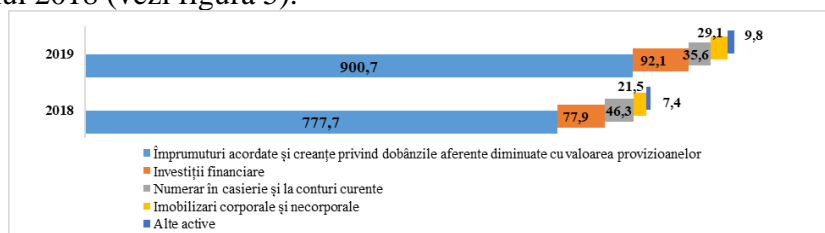

Figura 5. Structura activelor asociațiilor de economii și împrumut, 2018-2019, mil.lei

Sursa: Bilanțul consolidat al AEÎ, Anexa 1, CNPF

Ponderea maximă în totalul activelor revine împrumuturilor acordate și creanțelor privind dobânzile aferente diminuate cu valoarea provizionului,

care a constituit în anul 2019 – 84,4 la sută (pondere în a.2018 a constituit 83,6%). Față de anul 2018 valoarea acestora sau majorat cu 123,1 mil. lei sau 15,8%). În structura activelor se evidențiază și creșterea tuturor componentelor, cel mai mult sporind suma imobilizărilor corporale și necorporale (au crescut în a.2019 față de a.2018 cu 35,6%).

Analizând structura surselor de finanțare a asociațiilor de economii și împrumut se constată, că ponderea cea mai mare îi revine depunerilor de economii (a. 2018 - 55,3% și a.2019 56,1%) , urmate de capitalul propriu (cu 30,3% și 31%) conform diagramei 6.

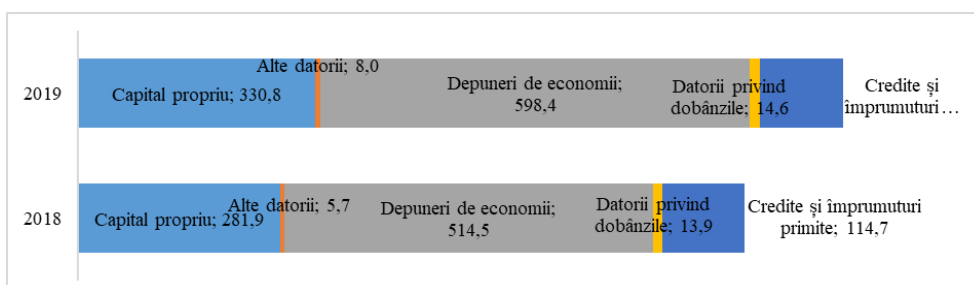

Figura 6. Structura surselor de finanțare ale AEÎ, 2018-2019, mil. lei
Sursa: *Bilanțul consolidat al AEÎ, Anexa 1, CNPF*

Conform datelor bilanțului consolidat a AEÎ , din totalul depunerilor de economii ponderea maximă revine depunerilor de economii cu termenul de scadență cuprins între trei luni și un an, care constituie 48,01%, în timp ce 32,92 % reprezintă depunerile de economii ce au termenul de scadență de la 1 an până la 3 ani.

Din cele prezentate se evidențiază că sistemul de microfinanțare în Republica Moldova are o structură tradițională, specifică la multe state europene. Serviciile prestate sunt solicitate de populație și mici antreprenori, iar în majoritatea cazurilor împrumuturile sunt solicitate pentru consum, procurarea/construcția imobilului și pentru agricultură.

În Republica Moldova sistemul de microfinanțare, continuă să rămână o bună oportunitate pentru operatorii care procură sau dispun de resurse financiare mai ieftine comparativ cu cele oferite de instituțiile bancare. În pofida unor rate de dobânzi mai ridicate numărul solicitanților de împrumuturi nu a scăzut, ba chiar a crescut. Obligarea de către CNPF a OCN

și a AEÎ să indice dobânzile anuale efective în informațiile precontractuale furnizate și în contractele de credit a dus la majorarea sumelor înmrunpurilor oferite de aceste organizații și respectiv creșterea sectoarelor

4. Concluzii și recomandări

În urma cercetărilor efectuate au permis să stabilim, că evoluția pieței nebankare din Republica Moldova, din ultimii ani, demonstrează că sectorul de creditare nebankară (microfinanțare) este într-un trend pozitiv, iar instrumentul de microfinanțare este util pentru IMM-uri cât în perioada de creștere economică, atât și de criză economică, dar mai ales în situația actuală a șocurilor climatice la nivel global. Astfel, sectorul instituțiilor nebankare este considerat unul stabil și rămâne a fi o alternativă viabilă sau o soluție care ar putea relansa piața de creditare din Moldova. Deci, constatăm că alternativa creditelor acordate de către băncile comerciale constituie, în prezent, produsele oferite de organizațiile de creditare nebankare, care au menirea de a credita afacerile mici, preponderent din zonele rurale, facilitând accesul la resursele financiare ieftine, precum și de a stimula inițiativa privată. Instituțiile nebankare deserveșc clienții care nu prezintă suficiente garanții pentru a obține finanțare de la bănci sau trăiesc în zone unde serviciile bancare nu sunt disponibile.

Pentru perfecționarea cadrului legal și normativ de reglementare a pieței financiare nebankare din Republica Moldova, autorii propun următoarele recomandări:

1. CNPF trebuie să țină cont de evoluțiile în sectorul de microfinanțare autohton, în particular, cele care vizează gradul de concentrare și funcționalitatea globală a relațiilor de piață nebankară. Totodată, în vederea creșterii competitivității sectorului de microfinanțare autohton, CNPF trebuie să faciliteze, în continuare, atât dezvoltarea infrastructurii nebankare, cât și aplicarea în activitatea OMF a prevederilor normelor prudențiale și ale standardelor internaționale (CNPF va elabora acte normative privind reglementarea creditării responsabile, inclusiv privind condițiile și modul de evaluare a capacității clientului de rambursare a creditului nebankar și/sau leasing financiar, gradul de acoperire cu gaj);
2. Autoritățile de reglementare urmează să faciliteze punerea în aplicare a cerințelor minime prudențiale întru asigurarea stabilității financiare a sectorului de microfinanțare (ex., cerința minimă de capital, limitarea concentrărilor sectoriale ale portofoliului de împrumut etc.), care au drept

- scop asigurarea stabilității financiare a sistemului.
3. Claritatea privind modul de prestare a produselor de microfinanțare, inclusiv cerințe privind condițiile și modul de evaluare a capacității clientului de rambursare a creditului nebancaar (mărimea dobânzii la împrumut, mărimea și modul de calcul al penalităților în cote fixe sau procentuale, comisioane, etc.);
 4. Propunem de a facilita și impulsiona o bună funcționare a birourilor istoriilor de credit și impunerea cerințelor față de instituțiile de microfinanțare de a prezenta informații despre clienți (lipsa de informații despre istoria de creditare a beneficiarilor duce la sporirea riscurilor pentru creditori).
 5. Avansarea procesului de digitizare a procedurilor de acordare a creditelor;
 6. Asigurarea transparenței în activitatea de microfinanțare și respectarea principiului concurenței loiale prin calcularea anuală a indicatorilor de concentrare a acestui segment de piață (CR-4 și HHI-Indicele Herfindahl-Hirschman).
 7. Pentru a soluționa problema accesului la finanțare în Republica Moldova (în mare parte, dominată de sectorul bancaar), autorii propun, facilitarea accesului la finanțarea IMM prin:
 - a) Acordarea accesului larg la Fondul de stat de garantare a creditelor;
 - b) Acordarea și simplificarea accesului la linia de creditare Livada Moldovei;
 - c) Inițierea demersurilor către Comisia Uniunii Europene pentru extinderea programului EaSI către creditorii instituționali din RM;
 - d) Stimularea investițiilor pentru procurarea tehnicii și utilajului agricol convențional în leasing.

Astfel, în contextul ultimelor evenimente din domeniul instituțiilor nebancaar, autoritățile Republicii Moldova trebuie să stimuleze concurența pe întreg sistem financiar autohton pentru ca băncile comerciale, companiile de leasing, instituțiile de microfinanțare etc. să se dezvolte în paralel și să concureze loial pe piața financiară. Studiarea sectorului de creditare nebancaară în practica națională în această cercetare a permis autorilor de a remarca următoarele aspecte: avantajele competitive ale organizațiilor de

creditare nebanară derivă din faptul că pot fi orientate spre anumite sectoare de activitate ori spre grupuri de clienți care beneficiază de o reglementare mai flexibilă, dar, uneori, și de anumite stimulente fiscale. În plus, instituțiile financiare nebanare consolidează semnificativ rezistența sistemului financiar la șocurile generate de crizele economice. Deci, instituțiile de creditare nebanară s-au dezvoltat ca o alternativă a sectorului bancar. În prezent, alternativa pentru creditele acordate de către băncile comerciale sunt produsele oferite de organizațiile de creditare nebanară.

Bibliografie

- [1] Lege cu privire la organizațiile de creditare nebanară: nr. 1 din 16.03.2018. In: Monitorul Oficial al Republicii Moldova. 2018, nr. 108-112, p. 7-12. [Accesat 28 aprilie 2020]. Disponibil: <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=374785>
- [2] Comisia Națională a Pieței Financiare. Ghidul protecției consumatorului pe piața financiară nebanară din Republica Moldova. Chișinău, 2017. [Accesat 28 aprilie 2020]. Disponibil: <http://www.cnpf.md/file/spoturi/Ghid%20protectie%20consumator%20modificat%2023.01.2017.pdf>
- [3] POPA, V. Impactul sectorului de microfinanțare asupra mediului economic din Republica Moldova. Materialele Conferinței științifice internaționale ediția XI-a „Creșterea economică în condițiile internaționalizării”, 13-14 octombrie 2016, INCE, p.163-169 ISBN 978-9975-4000-6-0. – 0,58 c.a.
- [4] MANTA, Otilia. EPISTEMOLOGICAL ASPECTS OF THE MICROFINANCEPROCESS. The Journal Contemporary Economy, Volume2Issue3/2017, p.54-65. ISSN 2537-4222 http://www.revec.ro/images/images_site/articole/article_656f1cf157ff34093b63f0f58cfcac1b.pdf
- [5] Rapoarte generalizatoare privind AEI de categoria A și B pentru anii 2018-2019, CNPF. <https://www.cnpf.md/ro/asociatii-de-economii-si-imprumut-6457.html>
- [6] Indicatorii de bază privind activitatea OCN. CNPF. <https://www.cnpf.md/ro/organizatii-de-creditare-nebanara-6456.html/20.04.2020/>